

N:o 17.

Af Herr Odelberg: Angående ändring af gällande lagstiftning rörande brännvins tillverkning och försäljning m. m.

Brännvinslagstiftningen har, nu i tjugu år, oafslått varit föremål för statsmagternas omsorg, och under den tiden hafva, i det närmaste vid hvarje riksdag, ändringar och tillägg beslutats, dels uti tillverkningsdels uti försäljnings-lagen; men det med berörda ändringar och tillägg hufvudsakligen afsedda målet, minskandet af fyllerilasten, tyckes dock icke hafva blifvit uppnådt. På senaste tid har sträfvandet att vinna ifrågasvarande ändamål hufvudsakligen yttrat sig uti att göra rusdrycker så oåtkomliga som möjligt, genom försvärandet, ja till och med omöjliggörandet af laglig försäljning i mindre partier, annorstädes än i städerna.

För så vidt jag kan bedöma, är en sådan åtgärd hvarken ändamålsenlig eller rättvis, den är tvärtom högst orättvis emot ordentliga förbrukare af spritdrycker, och kan lika litet som andra tvångsåtgärder förbygga alla suparens utvägar att tillfredsställa sina råa lustar. Dessutom innebär en lag, som hindrar försäljningen, en fullständig protest mot de lagar, som tillåta icke allenast tillverkning utan ock import af alla slags spritdrycker, det är en alltför hjert i ögonen springande motsägelse, och logiken hos en sådan lagstiftning är mycket svår att bringa på det klara. Då emellertid lagen tillåter både tillverkning och import af spritdrycker, torde väl meningen dermed vara att tillförsä landets behof, och detta behof tyckes således vara af statsmagterna erkändt. Funnes det ej, då vore ju det verksammaste och enkla medlet mot spritvarors missbruk, att förbjuda både tillverkning i landet och import utifrån af alkoholhaltiga drycker. De inkomster, som i tillverkningskatt och tull å spritvaror till statsverket infläta, kunde väl på annat sätt fyllas.

Det må vara statens obestriddliga rätt att, för ekonomiskt eller mo-

raliskt ändamål, eller för båda gemensamt, lägga en beskattning på förbrukningsföremål, som anses af beskaffenhet att kunna och böra beskattas, men dertill må ock statsmyndigheterna inskränka sina åtgärder. Är förbrukningsartikeln på lagligt sätt och mot erläggande af de påbudna afgifterna tillverkad eller importerad, bör densamma kunna fritt disponeras och till förbrukare föryttras. Desse senares rätt att få köpa sitt behof torde ej heller få förbises, och en lagstiftning, som hindrar det stora flertalet förbrukare af en vara att förse sig dermed, derföre att samma vara af ett fåtal missbrukas, denna lagstiftning är icke rättvis och torde svårligen kunna försvaras. Dessutom torde det antagandet icke sakna grund, att det just är svårigheten att på lagligt sätt åtkomma spritdrycker, som i de flesta fall föranleder deras missbruk, och som ger upphof till de många öfverklagade lagöfverträdelserna vid deras spridande till förbrukare.

Att förekomma spritdryckers missbruk utan att hindra förbrukningen, dertill bör, såsom ofvan är sagdt, statsmyndigheternas åtgärd inskränkas, och då, efter all sannolikhet, det verksammaste medlet till missbrukets hämmande är varans fördyrande, så torde hög tillverkningskatt och hög tull vara tillfyllestgörande.

I öfverensstämmelse med det anförda tager jag mig friheten föreslå:

- 1:o att tillverkningskatten å bränvin höjes från dess nuvarande belopp 80 öre till två kronor per kanna;
- 2:o att tullen å utifrån importerade spritdrycker må höjas i samma proportion;
- 3:o att alla förbud eller i förväg lagda hinder mot försäljning af spritdrycker undanröjas, så att dessa må, i likhet med andra varor, fritt och obehindradt afyttras, med den inskränkning blott, som, uti större städer eller vid marknader och tillfällen af större folksamlingar, polismyndigheten i staden eller orten kan finna nödigt att föreskrifva; samt
- 4:o att af de inflytande bränvinstillverkningsmedlen må till landsting, hushållningssällskap och kommuner utbetalas så mycket, som svarar emot de inkomster, som de i medeltal hittills åtnjutit af bränvinsförsäljningskatten.

Jag anser troligt, att genom en dylik åtgärd skall tillverkning och import af spritdrycker betydligt förminska, men äfven med antagande

att bränvinstillverkningen nedgår från 17 till 12 millioner kannor årligen, skall dock den ökade tillverkningsskatten, efter afdrag af utgifter till landsting, hushållningssällskap m. fl. och efter bestridande af de möjligen förökade kontrollkostnaderna, lemna till statsverket en betydligt större inkomst, än som genom den nu gällande beskattningen inbringas.

Då genom tillverkningsskattens så betydliga höjande frestelse till underslef möjligen kan vara att befara, och då sådant verksammast förekommes genom vaksam kontroll, föranledes jag att ytterligare föreslå:

5:o att de vid brännerier anställda kontrollörer må så aflönas, att icke allenast fullt redbare utan ock nitiske, kunnige och med sina pligter fullt förtrogne personer må kunna påräknas till dessa befattningar, och anser jag denna aflöning böra utgöra minst tio kronor om dagen jente förmåner af kost och husrum.

Då dessa mina förslag, om de vinna någon uppmärksamhet, komma att föranleda en väsendtlig omarbetning af bränvinstillverkningslagen, så hemställes:

6:o att samtidigt med en sådan omarbetning tillses, att alla uti nämnda lag nu förekommande stadganden, som icke hafva inflytande på den nödiga kontrollen, men som stämpla sprittillverkningen såsom en handtering, mot hvars idkare samhället måste använda strängare och friheten mer inskränkande lagar än med andra näringsidkare, må ur den blifvande författningen uteslutas, dermed dock icke afsedt, att straffbestämmelserna för uppsåtlig försvinnning eller dylika vanhedrande brott må i någon måtto förmildras, eller att tiden för bränvinstillverkningens utöfning utsträcker längre än till sju månader af året.

Jag yttrade här ofvan, att det är svårigheten att på lagligt sätt åtkomma spritdrycker, som i de flesta fall föranleda deras missbruk. Till stöd för detta mitt påstående må det tillåtas mig att jemförelsevis anföra förhållandena med bränvins tillverkning och försäljning samt konsumtion i vårt granmland Danmark, der försäljningen af spritdrycker är fullkomligt fri mot en ringa afgift af några kronor, och hvars befolkning jag icke tror kan beskyllas för begifvenhet på fylleri. Enligt Danmarks statistiska tabellverk för finansåret 1872—73, utgjorde tillverkningen af

bränvin det året	34,938,000	potter,
Importen af spritdrycker utöfver exporten var	263,000	»
Summa potter 8-gradigt bränvin	35,201,000	
motsvarande 12,992,689 svenska kannor 8° eller efter vår beräkning 50-procentigt. Om detta quantum fördelas på Danmarks befolkning 1,800,000, gör det 7,21 svenska kannor på hvarje person af hela folkmängden.		
Sveriges bränvinstillverkning må högst antagas till	17,000,000	kannor
och importen, som 1872 utgjorde 938,960 k:r, antages till	1,000,000	»
Summa af alla slags spritdrycker, bränvin, arrack, cognac m. m.	18,000,000	k:r 50%

Under antagande att hela detta quantum i landet förbrukas, gör det dock på hvarje af Sveriges 4,200,000 invånare endast något öfver $4\frac{1}{4}$ kannor på hvarje.

I Danmark med fri bränvinsförsäljning och en förbrukning af nära $7\frac{1}{4}$ kannor på hvarje person, är fyllerilasten sällsynt, under det att i Sverige, der försäljningen af spritdrycker är underkastad det största tänkbara tvång, och der på hvarje invånare icke belöper sig mer än $4\frac{1}{4}$ kannor, fyllerilasten deremot beklagligtvis är alltför ofta förekommande. Bränvinet, som ej är åtkomligt till daglig förbrukning, såsom i andra länder, njutes här i öfvermått vid tillfälliga besök i städerna eller då en lönkrögare lyckats att till orten smuggla några kaggas af den begärliga varan, och följden blir ruset, hvartill, vid obehindrad åtkomst, icke skulle funnits någon lockelse. Den befarade lättheten att berusa sig bör väl dessutom motverkas, om förslaget att höja tillverkningsskatten till två kronor per kanna antages, ett förslag hvartill jag funnit mig föranlåten hufvudsakligen för att vinna större sannolikhet att uppnå det afsedda målet, afskaffandet af den obilliga och förhatliga försäljningslagen. Bränvinsbeskattningen i Danmark, som är lagd på mäskekaren, belöper sig till icke fullt en åttendedel af den nu föreslagna, och utgör vid pass 25 öre för svensk kanna.

Om, såsom sannolikt är och ofvan blifvit förutsatt, bränvinskonsumtionen i landet skulle komma att, genom den höga beskattningen, i väsentlig mån förminskas, vore det dock för vissa delar af vårt land ganska menligt, om tillverkningen, i följd deraf, måste inskränkas, om ej öfverskottet skulle kunna i förädlad form till andra länder exporteras, eller i landet från goda år till år med sämre skördar uppbevaras. Jag föranlåtes derföre föreslå, att

- 7:o dels *a*) nederlagsrätten för svenskt bränvin måtte till tiden utsträckas, så att detta erhåller full likställighet med det bränvin, som utifrån importeras;
dels *b*) den skatterestitution, som vid export af svenskt förädladt bränvin medgifves, måtte så beräknas, att den utgör full godtgörelse för den skatt, som för tillverkningen af samma vara blifvit erlagd.

Då det för möjligheten att förskaffa sig samt bibehålla afnämare och kunder i utlandet är nödigt att alltid vara i tillfälle förse dem enligt emottagna ordres, men det skulle kunna hända, att, under mindre gynsamma år, det i Sverige tillverkade bränvin icke lemnar öfverskott till export, och att förädlingsfabrikerna, för att icke afstanna, måste förse med utifrån importerad råvara, så föreslås ytterligare,

- 8:o att uti tulltaxan måtte intagas bestämdt stadgande derom att, då förädladt bränvin exporteras, full restitution af tullungälderna medgifves inom beloppet af det quantum, som exportören styrker sig hafva från främmande land importerat.

Om remiss till Bevillnings-Utskottet anhålles.

Stockholm den 26 Januari 1875.

Axel Odelberg.

N:o 18.

Af Herr von Geijer: Angående beviljande af ett anslag å 337,500 kronor till understöd för en jernvägsanläggning mellan Stehag och Björkarp.

Det är visserligen förhållandet, att Riksdagen, genom underdånig skrifvelse den 17 Maj 1871, ställt till Kongl. Maj:ts disposition ett extra anslag af 10,000,000 R:dr, att efter Kongl. Maj:ts bepröfvande och emot vissa i den